INGLIZCHA ONLAYN MULOQOTDA HISSIYOTLARNI IFODALASHNING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI

Karimova Durdona Fahriddin qizi
Farg‘ona Davlat Universiteti
karimovadurdona242@gmail.com
Quziyev Sarvarbek Ilmiddinovich
Farg‘ona davlat universiteti

Annotatsiya. *Mazkur tezisda ingliz tilidagi onlayn muloqot jarayonida hissiyotlarni ifodalashning lingvistik va lingvokulturologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Raqamli kommunikatsiya sharoitida emotsional mazmunni yetkazishda so‘zlar, qisqartmalar, emojilar, tinish belgilari, undovlar va turli norasmiy til birliklarining o‘rni yoritiladi. Shuningdek, ingliz tilida ijobiy va salbiy hissiyotlarni ifodalash usullari, ularning madaniy kontekst bilan aloqasi hamda onlayn muloqotda pragmatik ma’no hosil qilish xususiyatlari ko‘rib chiqiladi. Inglizzabon internet muhitida qo‘llaniladigan LOL, OMG, BTW, I’m so happy, That’s awesome kabi birliklar misolida tilning ixchamlashuvi va emotsional ifoda imkoniyatlari tavsiflanadi. Tadqiqot natijasida onlayn hissiy muloqotni to‘g‘ri talqin qilishda til birliklarining lug‘aviy ma’nosi bilan bir qatorda, ularning vaziyatga, suhbatdoshlar munosabatiga va madaniy me’yorlarga bog‘liqligini hisobga olish zarurligi asoslanadi.*

Kalit so‘zlar: *onlayn muloqot, hissiyot, emotsional ifoda, lingvokulturologiya, ingliz tili, raqamli kommunikatsiya, emoji, internet diskursi, pragmatika, madaniyatlararo muloqot.*

Abstract. *This thesis examines the linguistic and linguocultural features of emotional expression in English-language online communication. It explores the role of lexical items, abbreviations, emojis, punctuation marks, interjections, and informal expressions in conveying emotional meaning in digital environments. Particular attention is paid to the expression of positive and negative emotions, the influence of cultural context, and the pragmatic functions of language in online interaction. Examples such as LOL, OMG, BTW, I’m so happy, and That’s awesome illustrate linguistic economy and the expressive potential of digital communication. The thesis emphasizes that interpreting emotions in online interaction requires*

consideration not only of the literal meaning of linguistic units but also of the communicative situation, relationships between interlocutors, and culturally shaped conventions.

Keywords: *online communication, emotion, emotional expression, linguoculturology, English language, digital communication, emoji, internet discourse, pragmatics, intercultural communication.*

Аннотация. *В тезисе рассматриваются лингвистические и лингвокультурологические особенности выражения эмоций в англоязычном онлайн-общении. Анализируется роль лексических единиц, сокращений, эмодзи, знаков препинания, междометий и неформальных выражений в передаче эмоционального содержания в цифровой среде. Особое внимание уделяется способам выражения положительных и отрицательных эмоций, влиянию культурного контекста и прагматическим особенностям языкового взаимодействия в интернете. На примерах таких выражений, как LOL, OMG, BTW, I'm so happy, That's awesome, раскрываются особенности языковой экономии и эмоциональной выразительности цифровой коммуникации. Обосновывается необходимость учитывать не только словарное значение языковых единиц, но и коммуникативную ситуацию, отношения между собеседниками и культурные нормы при интерпретации эмоций в онлайн-общении.*

Ключевые слова: *онлайн-общение, эмоции, эмоциональное выражение, лингвокультурология, английский язык, цифровая коммуникация, эмодзи, интернет-дискурс, прагматика, межкультурная коммуникация.*

Kirish

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi insonlar o‘rtasidagi muloqot shakllarini sezilarli darajada o‘zgartirdi. Ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar, elektron pochta va turli raqamli platformalar kundalik muloqotning ajralmas qismiga aylandi. Ushbu muhitda insonlar nafaqat axborot almashadilar, balki o‘zlarining quvonch, hayrat, xafalik, norozilik, minnatdorlik va boshqa hissiy holatlarini ham ifodalaydilar. Biroq yuzma-yuz muloqotdan farqli ravishda, onlayn kommunikatsiyada ovoz ohangi, yuz ifodasi va tana harakatlari ko‘pincha mavjud bo‘lmaydi. Shu sababli hissiyotlarni til vositalari yordamida yetkazish alohida ahamiyat kasb etadi.

Ingliz tilidagi internet muloqoti qisqa iboralar, qisqartmalar, emojilar, takroriy harflar va noodatiy tinish belgilaridan faol foydalanilishi bilan ajralib turadi. Masalan, *I'm so happy!* iborasi quvonchni bevosita ifodalasa, *I'm sooooo happy!!!*

shakli yozuvdagi cho‘zish va undov belgilarining ko‘payishi orqali hissiy kuchayishni bildirishi mumkin. Xuddi shuningdek, *Thanks!* va *Thank you so much!* iboralari minnatdorlikni ifodalasa-da, ularning emotsional ta’siri va muloqotdagi vazifasi kontekstga qarab farqlanishi mumkin.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, ingliz tilidagi onlayn muloqotda hissiyotlarni anglash faqat so‘zlarning lug‘aviy ma’nosini bilish bilan cheklanmaydi. Emotsional mazmun ko‘pincha madaniy me’yorlar, suhbatdoshlar o‘rtasidagi munosabat, muloqotning rasmiy yoki norasmiyligi va raqamli muhitda shakllangan kommunikativ odatlar bilan belgilanadi. Shu sababli hissiy ifodalarni lingvokulturologik jihatdan o‘rganish ingliz tilini o‘rganuvchilar uchun ham, madaniyatlararo muloqot ishtirokchilari uchun ham muhimdir.

Tezisning maqsadi inglizcha onlayn muloqotda hissiyotlarni ifodalovchi til birliklarining lingvistik va lingvokulturologik xususiyatlarini yoritish hamda ularning kommunikativ vazifalarini tahlil qilishdan iborat.

Inglizcha onlayn muloqotda hissiyotlarning lingvistik ifodalanishi

Hissiyotlar insonning voqea-hodisalar, boshqa shaxslar va turli vaziyatlarga nisbatan subyektiv munosabatini aks ettiradi. Til esa ushbu munosabatni ifodalashning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Ingliz tilidagi onlayn muloqotda hissiyotlar leksik, grammatik, grafik va noverbal mazmunni ifodalovchi raqamli belgilar orqali yetkaziladi.

Birinchidan, hissiyotlarni ifodalashda emotsional mazmunga ega so‘z va iboralar muhim o‘rin tutadi. Masalan, *happy, excited, delighted, disappointed, worried, angry, surprised* kabi sifatlar turli hissiy holatlarni bildiradi. Onlayn suhbatlarda *I’m really excited!*, *That’s wonderful!*, *I’m disappointed*, *I’m so sorry* kabi iboralar orqali shaxs o‘z munosabatini bevosita ifodalaydi.

Ikkinchidan, undovlar va qisqa reaksiyalar hissiy mazmunni tez yetkazish imkonini beradi. *Wow!*, *Oh no!*, *Yay!*, *Oops!*, *Aww!* kabi birliklar hayrat, afsus, quvonch, xatoni anglash yoki mehr kabi munosabatlarni ifodalashi mumkin. Biroq ularning ma’nosi suhbatning mazmuniga bog‘liq. Masalan, *Wow!* chin hayratni ham, kinoyani ham anglatishi mumkin. Demak, bitta birlik turli kommunikativ vaziyatlarda turlicha talqin qilinadi.

Uchinchidan, internet muloqotida qisqartmalar keng tarqalgan. *LOL* (“laughing out loud”) ko‘pincha kulgi yoki yengil munosabatni, *OMG* (“oh my God”) hayratni, *BTW* (“by the way”) esa qo‘shimcha fikrni kiritishni bildiradi. Shuni ta’kidlash kerakki, ushbu qisqartmalarning barchasi bevosita hissiyot ifodalamaydi: ayrimlari asosan muloqotni ixchamlashtirish yoki mavzuni o‘zgartirish vazifasini bajaradi. Ularning emotsional vazifasi esa kontekstga qarab yuzaga chiqishi mumkin.

To‘rtinchidan, yozuvdagi grafik vositalar hissiy ifodaning kuchayishiga xizmat qiladi. Bosh harflar bilan yozilgan *I’M SO HAPPY!* iborasi kuchli hayajon yoki urg‘uni anglatishi mumkin. Harflarni takrorlash, masalan, *soooo good*, so‘zning emotsional ta’sirini oshiradi. Bir nechta undov belgisining qo‘llanishi ham hayajon yoki qat’iylikni ifodalashi mumkin. Biroq bunday yozuv shakllari barcha vaziyatlarda bir xil talqin qilinmaydi: ayrim hollarda ular norasmiylikni, boshqa vaziyatlarda esa baqirish yoki ortiqcha hissiylik taassurotini uyg‘otishi mumkin.

Shunday qilib, inglizcha onlayn muloqotda emotsional mazmun birgina til birligi orqali emas, balki bir nechta vositalarning o‘zaro ta’siri natijasida yuzaga keladi.

Hissiyotlarni ifodalashda emojilarning lingvokulturologik xususiyatlari

Raqamli kommunikatsiyada emoji va emotsional belgilar yozma xabarlarning muhim tarkibiy qismiga aylangan. Ular matndagi hissiy munosabatni aniqlashtirish, xabar ohangini yumshatish, samimiylikni ko‘rsatish yoki kinoyani ifodalash uchun ishlatiladi. Masalan, *Thank you* ☺ xabari minnatdorlik bilan birga iliq munosabatni ham anglatishi mumkin. *I’m sorry* 😔 shakli esa uzr so‘rashning hissiy jihatini kuchaytirishi mumkin.

Emojilarning lingvokulturologik ahamiyati shundaki, ularning talqini faqat tasvirning o‘ziga emas, balki foydalanuvchining tajribasi, muloqot muhiti, avlod xususiyatlari va suhbatdoshlar o‘rtasidagi munosabatlarga ham bog‘liq. Ayrim belgilar ko‘plab foydalanuvchilar tomonidan o‘xshash ma’noda tushunilsa-da, ularning pragmatik vazifasi har doim ham bir xil bo‘lavermaydi.

Masalan, tabassum ifodalovchi emoji samimiylik yoki xushmuomalalikni ko‘rsatishi mumkin. Ayrim kontekstlarda esa u sovuqqonlik, norozilik yoki kinoyani ham anglatishi ehtimoli bor. Shu sababli emojini alohida holda emas, balki xabarning umumiy mazmuni bilan birgalikda talqin qilish lozim.

Emojilar tilning o‘rnini to‘liq egallamaydi, balki yozma xabarni qo‘shimcha ma’no bilan boyitadi. Ular yuz ifodasi va ovoz ohangining ayrim vazifalarini qisman bajarishi mumkin, biroq yuzma-yuz muloqotdagi barcha noverbal signallarni to‘liq almashtira olmaydi. Ayniqsa, rasmiy yozishmalarda emojilardan foydalanish me’yorlari norasmiy suhbatlarga nisbatan farq qilishi mumkin.

Inglizcha onlayn muloqotda madaniy me’yorlar va pragmatik ma’no

Lingvokulturologiya til birliklari va madaniyat o‘rtasidagi munosabatni o‘rganadi. Ushbu yondashuvga ko‘ra, til nafaqat axborot yetkazish vositasi, balki muayyan jamiyatning qadriyatlari, muloqot odatlari va ijtimoiy munosabatlarini aks ettiruvchi hodisa hamdir. Ingliz tilidagi onlayn muloqotda hissiyotlarni ifodalash usullari ham shu madaniy va pragmatik omillar bilan chambarchas bog‘liq.

Masalan, *That's great!*, *Awesome!*, *I really appreciate it* kabi iboralar ijobiy baho va minnatdorlikni ifodalashda qo'llanadi. *I'm afraid I can't make it* iborasi esa rad etish mazmunini nisbatan yumshoq shaklda yetkazishi mumkin. Bunda *I'm afraid* birikmasi har doim ham haqiqiy qo'rquvni bildirmaydi; ayrim vaziyatlarda u xushmuomalalik va ehtiyotkorlikni ifodalovchi pragmatik vosita vazifasini bajaradi.

Shuningdek, *Sorry!* va *I sincerely apologize* iboralari uzr so'rashni bildiradi, biroq ularning rasmiylik darajasi turlicha. Birinchi shakl kundalik, norasmiy suhbatlarda ko'proq mos kelishi mumkin, ikkinchisi esa rasmiy yoki jiddiy vaziyatlarda qo'llanishi mumkin. Demak, hissiy ifodaning tanlanishi suhbatdoshlar o'rtasidagi ijtimoiy masofa, vaziyatning jiddiyligi va muloqot maqsadi bilan bog'liq.

Biroq ingliz tilida so'zlashuvchi barcha insonlarning hissiyotlarni ifodalash usullari bir xil, deb hisoblash to'g'ri emas. Ingliz tili turli mamlakatlar, hududlar va madaniy guruhlarda qo'llanadi. Shu sababli hissiy ifodalarning ma'nosi va qabul qilinishi ham foydalanuvchining madaniy muhiti, yoshi, shaxsiy uslubi va muloqot platformasiga qarab o'zgarishi mumkin.

Madaniyatlararo onlayn muloqotda yuzaga keladigan tushunmovchiliklarning ayrimlari ham aynan shu farqlar bilan bog'liq. Bir foydalanuvchi uchun oddiy va samimiy ko'ringan qisqa javob boshqa foydalanuvchiga sovuq yoki befarq tuyulishi mumkin. Xuddi shuningdek, ko'p undov belgilaridan foydalanish bir kishi uchun quvonch belgisi bo'lsa, boshqasi uchun ortiqcha hissiylikni anglatishi mumkin.

Shuning uchun ingliz tilini o'rgatishda hissiy birliklarning lug'aviy ma'nosi bilan birga, ularning pragmatik vazifasi va qo'llanish sharoitlarini ham tushuntirish zarur. Bu o'quvchilarning raqamli muloqotda mos ifodalarni tanlashiga, xabarlarni to'g'ri talqin qilishiga va madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishiga yordam beradi.

Xulosa

Inglizcha onlayn muloqotda hissiyotlarni ifodalash murakkab lingvistik va lingvokulturologik jarayon bo'lib, unda so'zlar, iboralar, qisqartmalar, undovlar, tinish belgilari va emojilar o'zaro hamkorlikda ishtirok etadi. Raqamli muhitda hissiy mazmun ko'pincha qisqa va ixcham shakllarda yetkaziladi, biroq bunday ifodalarning aniq ma'nosi kommunikativ vaziyatga bog'liq holda belgilanadi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, emotsional ifodalarni to'g'ri tushunish uchun til birliklarining lug'aviy ma'nosini bilishning o'zi yetarli emas. Ularning pragmatik vazifasi, suhbatdoshlar o'rtasidagi munosabat, xabarning rasmiylik darajasi va madaniy kontekst ham hisobga olinishi lozim. Ayniqsa, emojilar, qisqartmalar va grafik vositalar turli vaziyatlarda har xil ma'nolarni ifodalashi mumkin.

Shunday qilib, ingliz tilidagi onlayn muloqotni lingvokulturologik jihatdan o‘rganish til va madaniyatning o‘zaro aloqasini chuqurroq anglashga yordam beradi. Ushbu yo‘nalishdagi bilimlar ingliz tilini o‘rganish, internet diskursini tahlil qilish va madaniyatlararo muloqotda yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan tushunmovchiliklarni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Austin J. L. *How to Do Things with Words*. Oxford: Clarendon Press, 1962.
2. Brown P., Levinson S. C. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
3. Crystal D. *Language and the Internet*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
4. Herring S. C. Computer-Mediated Discourse Analysis: An Approach to Researching Online Behavior. In: Barab S. A., Kling R., Gray J. H. (eds.). *Designing for Virtual Communities in the Service of Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
5. Danesi M. *The Semiotics of Emoji: The Rise of Visual Language in the Age of the Internet*. London: Bloomsbury Academic, 2017.
6. Dresner E., Herring S. C. Functions of the Nonverbal in CMC: Emoticons and Illocutionary Force. *Communication Theory*. 2010. Vol. 20, No. 3. P. 249–268.
7. Hymes D. H. *Foundations in Sociolinguistics: An Ethnographic Approach*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1974.
8. Wierzbicka A. *Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.